

УДК [811.161.25:373.22:58]:39

UDC

DOI: 10.17223/18572685/52/7

НАРОДНІ НАЗВИ РОСЛИН ЯК ФРАГМЕНТ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ РУСИНІВ

І.В. Гороф'янюк

Вінницький державний педагогічний університет
ім. М. Коцюбинського
Україна, 21001, м. Вінниця, вул. Острозького, 32
E-mail: gorofyanyuk@gmail.com

Авторское резюме

Стаття присвячена аналізу семантичної мотивації ботанічної лексики русинів Пряшівщини як фрагмента мовної картини світу русинів. Мотивовані флороназви становлять 29 % (405 одиниць). З метою виявлення зв'язку народної ботаніки з іншими фрагментами картини світу русинів виділено 13 мотиваційних ознак, актуальних у флоронімації русинів. Виконане ранжування мотиваційних ознак засвідчило, що найбільшу кількість становлять флороназви, мотивовані зовнішніми характеристиками рослини (45 %). Зокрема, проаналізований матеріал засвідчує широкі асоціативні зв'язки рослин з реаліями живої природи, предметами побуту, що демонструє спільність або суміжність різних сегментів лексичної системи у свідомості носіїв мови. Велика кількість русинських назв рослин мотивована їхніми лікувальними властивостями (12,8 %), фактами їх використання з магічною метою (10,9 %). Простежується пряма кореляція між обрядодією і флороназвою. Народна ботаніка русинів – багатовимірна, тобто на позначення однієї рослини функціонують кілька назв, які характеризують її з різних боків (зовнішні ознаки, внутрішні властивості чи застосування в побуті), що сприяє збереженню етнокультурної інформації, яка передається русинами від покоління до покоління.

Ключові слова: номінація, семантична мотивація, мотиваційна ознака, народна ботаніка, назви рослин, русини, мовна картина світу.

НАРОДНЫЕ НАЗВАНИЯ РАСТЕНИЙ КАК ФРАГМЕНТ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЫ МИРА РУСИНОВ

И.В. Горофянюк

Винницкий государственный педагогический университет
им. М. Коцюбинского

Украина, 21001, г. Винница, ул. Острожского, 32

E-mail: gorofyanyuk@gmail.com

Авторское резюме

Статья посвящена анализу семантической мотивации ботанической лексики русинов Пряшевщины как фрагмента языковой картины мира русинов. Мотивированные названия растений составляют 29 % (405 единиц). С целью выявления связи народной ботаники с другими фрагментами картины мира русинов выделено 13 мотивационных признаков, актуальных в флорономинации русинов. Выполненное ранжирование мотивационных признаков показало, что наибольшее количество составляют названия, мотивированные внешними характеристиками растения (45 %). В частности, материал свидетельствует о широких ассоциативных связях растений с реалиями живой природы, предметами быта, демонстрирует общность или смежность различных сегментов лексической системы в сознании носителей языка. Большое количество русинских названий растений мотивировано их лечебными свойствами (12,8 %), фактами их использования с магической целью (10,9 %). Прослеживается прямая корреляция между обрядами и флороназваниями. Народная ботаника русинов многомерна, т. е. для обозначения одного растения существует несколько названий, которые характеризуют его с разных сторон (внешние признаки, внутренние свойства, применение в быту), что способствует сохранению этнокультурной информации, которая передается русинами от поколения к поколению.

Ключевые слова: номинация, семантическая мотивация, мотивационная признак, народная ботаника, названия растений, русины, языковая картина мира.

FOLK NAMES OF PLANTS AS A FRAGMENT OF THE RUSIN LANGUAGE PICTURE OF THE WORLD

I.V. Gorofyanyuk

M. Kotsiubinsky Vinnytsia State Pedagogical University
32 Ostrozhsy St., Vinnytsia, 21001, Ukraine
E-mail: gorofyanyuk@gmail.com

Abstract

The article analyses semantic motivation of the botanical lexis of Prešov Rusins as a fragment of nationally conditioned language picture of the world. Motivated flora names make up 29 % (405 nomens). 13 motivational features have been defined in the Rusin plant nomination to identify the connection of folk botany with other fragments of the Rusin world picture. The ranking of the motivational features shows that the greatest number of names is motivated by the external characteristics of the plant (45%). In particular, wide associative links between plants and realities of living nature and objects of everyday life demonstrate the generality or contiguity of different segments of the lexical system in the minds of native speakers. A large number of Rusin plant names are motivated by their therapeutic properties (12.8%), their being used with a magical purpose (10.9%), which indicates pagan philosophical idea of Rusins, preserving the remains syncretic beliefs, magical practices and valuable empirical information about the spiritual culture of the ethnic group. There is a direct correlation between ceremonies and plant names. The folk botany of Rusins is multi-valued, that is, it uses several names of one plant to describe its different features (external signs, internal properties, its use in everyday life), which promotes preservation of ethno-cultural information transmitted by Rusins from generation to generation.

Keywords: nomination, semantic motivation, motivational feature, folk botany, plant names, Rusins, language picture of the world.

Якщо не знаєш назв, то втрачається і пізнання речей.
Карл Лінней

Сучасна лінгвістика відзначається увагою до мови як засобу презентації етносвідомості. Колоритним фрагментом національно-мовної картини світу, багатим і цінним для когнітивно-ономасіологічних досліджень, є народні назви рослин, адже, по-перше, цей номінативний

масив формувався впродовж усього історичного розвитку мови та еволюції етносу; по-друге, у назвах рослин відображено аксіологію народу; по-третє, з'ясування особливостей добору мотиваційних ознак при творенні флороназв дозволяє глибше пізнати як номінативні механізми мови в цілому, так і їхнє підґрунтя в етносвідомості.

Одним із шляхів вивчення мовної картини світу є когнітивно-оно-масіологічний підхід, орієнтований на дослідження мотиваційних моделей, які втілюють у внутрішній формі назв інформацію про денотати. О.Й. Блінова доводить, що дослідження мотиваційних особливостей дозволяє виявити культурно-історичну специфіку мови з урахуванням системних зв'язків між одиницями мови і культурними концептами, а мотивованість мовної одиниці може бути визначена тільки крізь призму мовної свідомості (Блінова 1987: 123). Саме тому предметом дослідження є назви рослин русинів Пряшівщини із прозорою мотивацією – назви, що відтворюють народні уявлення людини про рослинний світ. Зауважимо, що ботанічні назви русинів Словаччини вже були предметом вивчення М. Чижмар у площині мотивації, словотвору (Чижмар 1993; Čižmarová 2007; Čižmarová 2017).

Емпіричну базу дослідження формують 1 395 назв рослин, записаних наприкінці ХХ ст. у різних місцевостях Східної Словаччини (Пряшівщини), компактно заселених русинами, і представлені в етнографічній праці Н. Вархол «Рослини в народних повір'ях русинів-українців Пряшівщини» (Вархол 2002).

Оскільки важливим етапом реконструкції мовної картини світу є деталізований опис мотиваційних моделей та номінативних процесів у сфері флорономіації, розглянемо назви рослин, уживаних русинами, відповідно до мотиваційних ознак, покладених в основу номінації рослин.

Встановлено, що мотиваційні зв'язки проступають у 29 % від усіх зафіксованих назв рослин. Мотивовані назви засвідчують функціонування ієрархії мотивів флорономіації і в такий спосіб маркують найбільш цінні явища, ознаки, характеристики для мовця, відображають динаміку його мовної свідомості.

Домінуючою мотиваційною ознакою русинських флороназв є морфологічні властивості рослини (181 назва, 45 %). Серед них активними виявилися такі характеристики рослини:

1) колір рослини чи її частини:

– син-: *синец* 'Anchusa officinalis' (Вархол 2002: 115); *си(і)нец*, *сінець*, *сінявка* 'Centaurea cyanus' (Вархол 2002: 116); *синец*, *синяк* 'Echium vulgare' (Вархол 2002: 138); *сінец*, *синя биль*, *сіні чачка* 'Cichorium intybus' (Вархол 2002: 142);

– *чорн-*: *чорна биль(я)*, *чорнобиль* ‘*Artemisia vulgaris*’ (Вархол 2002: 136); *чорна главка*, *чорноглавок* ‘*Prunella grandiflora*’ (Вархол 2002: 139), *чорны корінки* ‘*Helleborus purpurascens*’ (Вархол 2002: 142);

– *червін-*: *червінкове зілля* ‘*Geranium sanguineum*’, ‘*Geranium phaeum*’ (Вархол 2002: 116), ‘*Chelidonium majus*’ (Вархол 2002: 143); *червінкове жілля* ‘*Sanguisobra officinalis*’ (Вархол 2002: 137); *червены яфыры* ‘*Vaccinium vitis-idaea*’ (Вархол 2002: 113);

– *жовт-*: *жолтач* ‘*Ranunculus acris*’ (Вархол 2002: 120), *жовтило*, *жовтячкове жілля* ‘*Senecio jacobaea*’ (Вархол 2002: 120), *жовты квіткы* ‘*Calendula officinalis*’ (Вархол 2002: 130);

– *біл-*: *білі квітчата* ‘*Bellis perennis*’ (Вархол 2002: 139); *біле жілля* ‘*Allium sativum*’ (Вархол 2002: 142);

– *злат-*: *златоглавник* ‘*Lilium martagon*’ (Вархол 2002: 126), *златник* ‘*Potentilla anserina*’ (Вархол 2002: 133).

2) асоціативні зв'язки з предметами побуту:

– господарчі предмети: *лопаткы* ‘*Capsella bursa-pastoris*’ (Вархол 2002: 118); *свішьник* ‘*Oenothera biennis*’ (Вархол 2002: 119); *шпи(і)льки* ‘*Arctium lappa*’ (Вархол 2002: 127); *напарсток* ‘*Digitalis grandiflora*’ (Вархол 2002: 130); *ключі* ‘*Primula veris*’ (Вархол 2002: 132); *драбінка*, *драбинкы* ‘*Potentilla anserina*’ (Вархол 2002: 133); *метличка* ‘*Sarothamnus scorarius*’ (Вархол 2002: 138); *стрілка* ‘*Sisymbrium officinale*’ (Вархол 2002: 139); *батожина* ‘*Humulus lupulus*’ (Вархол 2002: 141); *бати(і)жник*, *бато(у)жні(ц)к* ‘*Cichorium intybus*’ (Вархол 2002: 141);

– музичні інструменти, їх деталі: *дзвоночок*, *дзво(у)нчок*, *дзвинчкы*, *дзвы(о)нка*, *дзвоночкы*, *дзвончыкы*, *дзвунки*, *звончечкы* ‘*Campanula*’ (Вархол 2002: 118); *смычкы* ‘*Carex*’ (Вархол 2002: 131);

– одяг: *ряса* ‘березові сережки’ (Вархол 2002: 112), *кабатикы* ‘*Alchemilla vulgaris*’ (у рослини складчасті по краю зазублені листки, які своєю формою нагадують рясні жіночі спідниці – «кабатикы») (Вархол 2002: 50); *попові ґачі* ‘*Euonymus europaeus*’ (Вархол 2002: 113) < *ґаті* ‘спідні’ (Керча 1: 191);

– їжа: *колачыкы*, *колачык* ‘*Malva pussilla*’ (Вархол 2002: 122); *кашка* ‘*Rumex acetosa*’, ‘~ confertus’, ‘~ crispus’ (Вархол 2002: 144).

– посуд: *дзбанкы*, *дзбаночкы* ‘*Campanula*’ (Вархол 2002: 118) < *збанок* ‘гличик’ (Керча 1: 339).

3) асоціативні зв'язки з людиною, частиною її тіла: *коси* ‘*Veronica agrestis*’ (Вархол 2002: 114); *волосник* (Вархол 2002К) ‘*Hieracium pilosella*’ (Вархол 2002: 131); *дівоцке волошыя* (Вархол 2002М) ‘*Stipa capillata*’ (Вархол 2002: 123), *чубрик* ‘*Medicago falcata*’, ‘*Lotus corniculatus*’ (Вархол 2002: 127); *головач* ‘*Centaurea scabiosa*’ (Вархол 2002: 116); *колінка* ‘*Taraxacum officinale*’ (Вархол 2002: 126); *король-*

ка, *кралька* 'Leucanthemum vulgare' (Вархол 2002: 124); *сестрички* 'Melampyrum nemorosum' (Вархол 2002П: 133). Флороназва *хлопське / хлопске серце* 'Cirsium vulgare' мотивована тим, що за колючістю бур'ян порівнюють із чоловічим серцем. Протилежного погляду дотримуються чоловіки: осот звичайний вони називають *бабське серце*, бо, на їхню думку, колюче серце має якраз жіноча стать (Вархол 2002: 88–89).

4) асоціативні зв'язки з тваринним світом:

– асоціації з твариною чи частиною її тіла: *пса(я)нка, пшар(ь)ка, пщанка* 'Alopecurus' (Вархол 2002: 123) (густа циліндрична колосоподібна волоть рослини викликає асоціації із хвостом собаки – *пса*, що відображено й в номенклатурній назві *лисохвіст*); *вовк, вовчинец* 'Ononis spinosa' (Вархол 2002: 115) (пагони рослини містять парні колючки, які в народній уяві асоціюються із зубами вовка); *вовча жила* 'Comarum palustre' (Вархол 2002: 115); *мышачый хвостик / хвуст, мышый хвіст* 'Achillea millefolium' (Вархол 2002: 118); *вольський хвіст* 'Verbascum thapsiforme' (Вархол 2002: 119); *жабка* 'Linaria vulgaris' (Вархол 2002: 127); *жабивник* 'Filago arvensis' (Вархол 2002: 120) (рослина з товстим шерстисто-повстистими листям ланцетної або лопатчастої форми асоціюється з жабою); *гадовник* 'Persicaria bistorta' (Вархол 2002: 117) (з *гадом* асоціюється довге звивисте кореневище рослини); *оліні рошки, гуся лапка, вовчі пазури* 'Lycoperidium clavatum' (Вархол 2002: 135); *коцурі / коцур / коцуровы / коцурячі яйця* 'Glechoma hederacea' (Вархол 2002: 137) < *коцур* 'кіт' (Керча 1: 441); *копитни(і)к, копытник* 'Asarum europaeum' (Вархол 2002: 124); *ріжець* 'Geum urbanum' (Вархол 2002: 74);

– асоціації з птахом чи частиною його тіла: *когутики* 'Dianthus superbus' (Вархол 2002: 116), 'Lychnis flos-cuculi' (Вархол 2002: 124), 'Pulmonaria officinalis' (Вархол 2002: 128), 'Saponaria officinalis' (Вархол 2002: 129) < *когут* 'півень' (Керча 1: 418); *зозулі зозуля, зозулька(ы)* 'Orchis militaris' (Вархол 2002: 121); *курочка(ы), куры лапки* 'Primula veris' (Вархол 2002: 132); *гусинець, гуся трава, гушепирко, гуші хвіст, гуся лабка, гуся трава, гусячий квіток* 'Potentilla anserina' (Вархол 2002: 133); *гуся лаба / лапка* 'Alchemilla vulgaris' (Вархол 2002: 136); *птачий пыщок* 'Linaria vulgaris' (Вархол 2002: 127) < *пысок* 'морда' (Керча 2: 250); *лебедикы* 'Glechoma hederacea' (Вархол 2002: 137); *гадово пір'я* 'Dryopteris filix-mas' (Вархол 2002: 143); *пір'я* 'Taraxacum officinale' (Вархол 2002: 126);

5) асоціативні зв'язки з іншою рослиною чи її частиною:

– сільськогосподарські рослини: *конопелка* 'Anemone sylvestris' (Вархол 2002: 111), 'Pulmonaria officinalis' (Вархол 2002: 128); *дика морковиця, морковка* 'Achillea millefolium' (Вархол 2002: 118); *кукурудзика* 'Polygonum bistorta' (Вархол 2002: 117) (прикметно, що русини

не вживають лексеми *кукурудза*, послуговуючись назвами *тенґеріця*, *кендеріця* (Ябур, Плішкова, Копорова 2007: 312)); *огурчина* 'Petasites albus' (Вархол 2002: 125); *свинські огурки* 'Veronica agrestis' (Вархол 2002: 114); *дикий чеснок* 'Allium ursinum' (Вархол 2002: 141); *капусниця* 'Rumex acetosa' (Вархол 2002: 144); *наше грозно, руснацької грозно* 'Prunus spinosa' (Вархол 2002: 140) < *грозно* 'виноград' (Керча 1: 181);

– дикорослі трав'янисті рослини: *малі лопушки* 'Asarum europaeum' (Вархол 2002: 124); *капустинка, дика капуста, зача капуста, заяча капуста / капуста* 'Oxalis acetosella' (Вархол 2002: 123) – відзоонічний прикметник у цих та інших народних назвах рослин є виразником узагальненої семантики *дикий, несправжній, непридатний для людини* у слов'ян (див.: Меркулова 1967: 84; Шамота 1985: 45);

– дерева: назви *дерев'яник, древник, дривник* 'Hypericum perforatum' мотивовані дерев'янистістю стебла звіробою звичайного; *циганські черешні* 'Daphne mezereum' (Вархол 2002: 115) – відетнонічний прикметник є носієм семантики *чужий, несправжній, небезпечний для людини*, про свідчить і синонімічна флороназва *чортові черешні* (Вархол 2002: 115); *вовчі черешні* 'Sorbus aucuparia' (Вархол 2002: 117); *жабіна черешня* 'крушина ламка Rhamnus frangula' (Вархол 2002: 125); *заячі грушечки* 'Cornus mas' (Вархол 2002: 118); *вербинка* 'Epilobium angustifolium' (Вархол 2002: 140); *смеречки* < *смерека* 'ялина' (Керча 2: 350), *ївка, їлка* 'Equisetum arvense' (Вархол 2002: 141).

б) особливості будови рослини чи її частин: *велике зілля, високе жілля, тичне зілля* 'Inula helenium' (Вархол 2002: 131); *масні листок* 'Sedum maximum' (Вархол 2002: 132); *широка трава* 'Galinsoga parviflora' (Вархол 2002: 116); *трясилупка* 'Capsella bursa-pastoris' (Вархол 2002: 118); *міцник, моцарь* 'Centaurea jacea' (Вархол 2002: 115), 'Hedera helix' (Вархол 2002: 135), *грубе зілля* 'Verbascum thapsiforme' (Вархол 2002: 119), *тлусте зілля / жілля, тучне / тучної зілля, тучник* 'Verbascum thapsiforme' (Вархол 2002: 119) < *тучний* 'товстий, грубий' (Керча 2: 439). Номен *міцне зілля / жілля* в русинів Пряшівщини вживаний для позначення низки рослин з міцним стеблом – *Ononis arvensis* (Вархол 2002: 115), *Centaurea jacea* (Вархол 2002: 115), *Cichorium intybus* (Вархол 2002: 141). За законами контактної магії міць рослини мала перейти на людину, тому в деяких місцевостях жінки на Івана Купала спершу рвали *міцне жілля* 'Centaurea jacea', яке запихали за пояс або ним просто підперізувалися, щоб бути міцними. У відварі *міцного жілля* 'Centaurea jacea' купали слабеньких немовлят, щоб так само набирали належної сили (Вархол 2002: 63). Із такою ж метою русини використовували *моцар, моцарь* 'Hedera helix' (Вархол 2002: 64), розрізняючи *хлопський моцар* – вживали для купелі слабких хлопчиків – та *бабський моцар* – для дівчаток. Отож, внутрішня форма

флороназв, похідних від *міць*-, є водночас вказівкою на використання рослин із лікувальною метою.

Лікувальні властивості рослин представлені в 52 назвах (12,8 %) зафіксованих флороназв. Ці назви групуємо за такими характеристиками:

1) безпосередньо вказують на лікувальну чи отруйну дію: *жалудкове зілля* 'Valeriana officinalis'; *очник* 'Euphrasia rostkoviana' (Вархол 2002: 132); *кровник* 'Plantago lanceolata' (Вархол 2002: 135); *слабеньяк* 'Impatiens noli-tangere' (Вархол 2002: 137); *сердечне / серцове зілля, сердечник* 'Leonurus cardiaca' (Вархол 2002: 138); *костивал, костигой* 'Symphytum officinalis' (Вархол 2002: 120). Флороназви *кривавник, кровник* 'Achillea millefolium' (Вархол 2002: 118) мотивовані ним, що рослина має кровоспинні властивості (Комендар 2007: 108); *боліголов* 'Succisa pratensis' (Вархол 2002: 124) – водний відвар всієї рослини п'ють при головних болях (Комендар 2007: 354); *гадовник* 'Polygonum bistorta' вживали на підкурювання від укусу гадюки (Вархол 2002: 41).

2) безпосередньо вказують на хворобу: *сухотник* 'Linaria vulgaris' (Вархол 2002: 127), 'Scrophularia nodosa' (Вархол 2002: 136); *стрільчина* 'Dipsacus fullonum': у листках цієї рослини зосереджується дощова вода, яку посвячену використовували для лікування вушного болю – «*кідь ухо стрікало*» (Вархол 2002: 82).

3) опосередковано вказують на вплив рослини на організм людини чи тварини: *блекет* 'Conium maculatum' (Вархол 2002: 113) – пов'язано з дієсл. *блендіти* 'базікати' (Керча 1: 84), також функціонує у фразеологізмі *блекоту ся наїв* (Керча 1: 84) 'говорити нісенітниці'. Назви 'Plantago major' *бабка, бабник, бабчак* (Вархол 2002: 135) постали внаслідок семантичної деривації від *бабка* 'знахарка', враховуючи широке використання рослини в народній медицині (Масек 1954: 218). Рослині Pulsatilla pratensis приписували снотворну дію, що закарбувалося в народних назвах *дримак, дримко, дримок, сп'юх* (Вархол 2002: 139), а згодом і відповідних обрядодіях: *дримка* не радили давати у зілля, щоб під час прядіння, здебільшого на вечорницях, не дрімати; *сп'юхом* підкурювали переляканих дітей, позбавлених сну (Вархол 2002: 46). Флороназви *твердоснай, сп'янчик, спйошки* 'Eriophorum latifolium' також закарбували снодійні властивості рослини: відомо, що квіточку цієї рослини клали безсонній рослині під голівку (Вархол 2002: 82). Levisticum officinale, який русини називають *любка, любчик, любчык*, на Староліубовнянщині чоловіки, виснажені працею, вживали у вигляді стимулюючого горілчаного настою для оновлення сили, потенції (Вархол 2002: 58). Флороназви *терпи біда / зілля* 'Ranunculus acris' відображають використання рослини як засобу

від зубного болю: ним натирали зуби, щоб біль перейшов із хворого на зілля (Вархол 2002: 83).

Про широке використання рослин в лікувальних цілях сигналізують і флороназви з узагальненою семантикою, як-от: *болячкове зілля / жілля* 'Valeriana officinalis' (Вархол 2002: 113), 'Veronica officinalis' (Вархол 2002: 114), 'Physalis alkekengi' (Вархол 2002: 128), 'Potentilla erecta' (Вархол 2002: 133), 'Tanacetum vulgare' (Вархол 2002: 133); *болячковий корінь, болячкової корінь* 'Potentilla erecta' (Вархол 2002: 133).

Та чи не найактивнішим у цьому ряді назв є флороназви-композиції з елементом *дев'ять*. Цей числівник опосередковано реалізує модель мотивації флороназв за лікарськими властивостями рослин, адже саме число 9 часто фігурує в магічних лікувальній ритуалах. Т.Б. Лукінова, досліджуючи тексти замовлянь східних слов'ян, називає «унікальним за кількістю повторень числової назви є замовляння саме з числівником «дев'ять» і пояснює це тим, що число «дев'ять» – потроєна, отже й посилена у своїй магічній дії трійка (Лукінова 1997: 314). Отож віра русинів у те, що рослина допомагає від дев'яти недуг закарбувалася в назвах *дев'ясил, дев'ясел, дев'ятник, дев'ятосильник, дев'ятсил, дев'яшюр* уживається на позначення 'Carlina acaulis' (Вархол 2002: 115), *дев'ят верхів жілля* – 'Carlina vulgaris' (Вархол 2002: 115), *дев'ятосиль, дев'ятосильник* – 'Ononis spinosa' (Вархол 2002: 115), 'Verbascum thapsiforme', *дев'ясинь* – 'Galega officinalis' (Вархол 2002: 124), *дев'ятьсил* – 'Petasites hybridus' (Вархол 2002: 125).

Вище виділені мотиваційні ознаки народних назв рослин значною мірою пов'язані з об'єктивними чинниками номінації: зумовлені реальними властивостями денотата, конкретними знаннями людини про рослину. Проте народна ботаніка русинів відображає й ірраціональні вірування, що втілюється в емоційно-оцінних, міфологічних мотивах номінації рослин. У русинів Пряшівщини й досі зберігаються антропоморфічні світоглядні уявлення: рослини наділяються властивостями живих істот, і для того, щоб мирно співіснувати з ними, людина повинна дотримуватися визначених правил. Так, народне повір'я в те, що в чебрець перетворилася раніше померла мати (Чижмар 1993: 132), лягло в основу флороназв *Божої матері / матеріна / матери душа* 'Thymus serpyllum' (Вархол 2002: 36). Народна уява наділила рослину Bryonia alba здатністю зникати з попереднього місця й переходити рости на інше місце за умови, якщо рослину хто-небудь вкрав, не просячи дозволу господаря його зірвати. Ображена *переступниця* зезала, знаходячи собі іншого місця (Вархол 2002: 73).

Виразною особливістю флоронамінації в русинів є закарбування магічних властивостей рослин у їхніх назвах. Це є яскравим свідченням

того, що русини активно використовували рослини в любовній, господарській та лікувальній магії.

Засвідчено такі способи використання рослин у любовній магії, віддзеркалені в самих назвах рослин. Так, дівчата «*жебы їх парібці брали до танцю*», рвали траву *порви / перви танец* 'Stellatia holostea' (Вархол 2002: 34). 'Galium aparine', який номінують *липча трава, ли(і) пкач, липик*, через чіпкість широко використовувалася в любовній магії: щоб причарувати юнаків, дівчата ще вдосвіта на Івана Купала рвали цю рослину, якою обвивали голі пояси «*жебы ся їх хлопці хапали, як тот липник*» (Вархол 2002: 55).

Про хазяйновитість русинів, їхню працелюбність свідчить той факт, що відомо багато випадків застосування рослин для лікування худоби. Мотивом номінації рослин стають досить часто назви хвороб або дії, які рослини мають забезпечити. Так, висушеним *вальником, вальовником* 'Verbascum thapsiforme' підкурювали хворе вим'я корови: «*кед корова мала вал – вим'я спухло*» (Вархол 2002: 36). Тій корові, яка «*са не бігала*», давали спожити *біганець, бігунник* 'Anagallis arvensis' (Вархол 2002: 93). *Alchemilla vulgaris* називають *навратник, навратыш*, що пов'язано *навертати*: рослина, яку давали корові, мала повернути в неї молоко (Вархол 2002: 64–65). В Якуб'янах *навратником* називають *Tanacetum vulgare* і за твердженням Я. Олейника, у святвечір кладуть його в *підпалок* – у тісто, яке вишкрябують з коритця. Спечений «*підпалок*» із сіллю дають спожити коровам, щоб їх захистити від нечистої сили (Olejnik 1973: 93). Димом *навратника* 'Lysimachia nummularia' намагалися повернути безсонній дитині сон: «*курили, як дітина спати не могла, жебы ся му спаня вернуло*» (Вархол 2002: 65). *Пристрітником* 'Geum urbanum' підкурювали наврочену людину або тварину: «*Окурювали тим пристрітником, кедь з'очей дахто мав. Зато, жебы пристрітити хворобу, жебы са вецей не ширила*». Синонімом до *пристріт* у русинів є іменник *з'оч*. Саме він став похідним для назв низки рослин, які використовували з магічною метою: травники вживали *з'очник* 'Euphrasia rostkoviana' як підкурювальний засіб проти зурочення. В Ольці *з'очником* найменували будь-яку квіточку, яку першу на весні побачили, оберігаючись таким чином від можливого наврочення (Вархол 2002: 48–49). *Врочник* 'Anthyllis vulneraria' вважався добрим засобом від зурочення (Вархол 2002: 41). *Хлопським пристрітником* 'Agrimonia eupatoria' підкурювали жінку або дитину, яких зурочив чоловік – *хлоп* (Вархол 2002: 89). Русини розрізняють також *з'очник бабський* 'Melilotus albus' та *з'очник хлопський* 'Melilotus officinalis' (Вархол 2002: 113).

Назви рослин закарбували вірування русинів у нечисту силу і відображають факти боротьби з нею. Так, висушеною рослиною

Opopordum acanthium – *чортів ополох, чортів опелех, чортополох* – підкурювали переляканих осіб, найчастіше дітей, та у випадку ревенанства («як мертвий трапит, шя сніє або ходит на дакого») (Вархол 2002: 96). Назви рослини мотивовані віруванням у те, що рослина має властивість відворотного зілля: «полохає», відлякує нечисті сили, здебільшого чортів; такою ж силою наділяють *Datura stramonium* (Вархол 2002: 119), *Carlina acaulis* (Вархол 2002: 115), які номінують *чортополох*. При появі ознак ревенанства – «як мертвий трапит» підкурювали ослию та домашніх зіллям *мертвиці* '*Inula salicina*' (Вархол 2002: 63).

Відоме русинам *вітрове жіля* '*Lathyrus sylvestris*': зіллям підкурювали того, кого обдув поганий вітер, тобто раптовий порив вітру; уособлення вітру в народі побутує під назвою *вітерниця*. За загальнопоширеною народною уявою у всіх слов'ян такий вітер спричинювала нечиста сила (Плотникова 1995: 359).

На позначення *Thymus vulgaris* вживають назву *лукавець*, похідну від *лукавий*. Димом цієї рослини обкурювали людину, пригнічену психічною депресією. Такий хворобливий стан у народі пояснювали так, що злий дух прибукався до людини, і позбавивши людину спокою та сну, навів на неї страх – «курили, кед лукаве обійде, нечиста сила» (Вархол 2002: 58).

Перелесник, за народною уявою, є спокусником дівчат або молодих жінок, який нібито літає в повітрі, а вночі проявляється у виді коханого. *Перелесник* найбільш завдавав болю нещасно закоханим істотам. У такому випадку на Свидниччині таку дівчину підкурювали димом магічної рослини з тотожною назвою *перелесник* '*Chamrion angustifolium*' (Вархол 2002: 69–70).

Язичницькі уявлення про стріляючих демонів – духів-хвороб закарбували в собі флороназви, похідні від «*постріл*»: *пострілове жіля* '*Senecio erucifolius*': з його квіток виготовляли мазь для натирання запаленої кістки; *пострілчина, пострілове зіля* '*Geum urbanum*' – рослина з колючим стеблом, якою лікували худобу, «кед *постріл достала*» – тріпалася в корчах. Найменування недуги *постріл* уживають на Пряшівщині на позначення гострого, різкого болю (Вархол 2002: 73). Відоме русинам і *перунове жіля* '*Sisymbrium officinale*', флороназва мотивована назвою язичницького бога дощу, блискавки і грому Перуна. У часи бурі, «кед *перуны бьют*», ця рослина оберігала житло, її палили в печі як жертва богу (Вархол 2002: 70–71).

У традиційній культурі народним словотвором та народною етимологією нерідко обумовлюються певні традиції, заборони тощо. Зазначені мовні явища виконують і генеруючу роль, породжуючи обрядову дію. Так, рослину *вовчинець* '*Ononis spinosa*' не рекомендували

приносити в оселю, щоб домашні не поводили себе по-вовчому – не гризлися як вовки та не дивилися на себе вовком (Вархол 2002: 40). При першому ритуальному купанні новонародженої дівчинки у воду додавали *волосник* ‘*Hieracium pilosella*’, який мав забезпечити дівчинці довгий ріст волосся (Вархол 2002: 41). За повір'ям, людина мала б завжди носити при собі запашну квіточку *доброї мысли* ‘*Origanum vulgare*’ задля доброї *мысли* (Вархол 2002: 46). І навпаки, присутність в обійсті *Genista tinctoria*, який називають *звада*, *звадливе жіля*, *звадливе зіля*, *звадливець*, ніби спричинювала сварки, негаразди між домашніми, тому при збиранні зілля жінки пильнували, аби його не зірвати (Вархол 2002: 48).

Отож магічні властивості рослин лягли в основу 44 народних флороназв (10,9 %).

Менш частотними виявилися назви рослин, мотивовані іншими характеристиками рослин.

Смакові властивості рослин зафіксовано в 20 назвах (4,9 %): *солодюшка*, *солодышка*, *папоротина солодка* ‘*Polypodium vulgare*’ (Вархол 2002: 112), *циганське масло* ‘*Berberis vulgaris*’ (Вархол 2002: 112), *медовіца*, *солодош* ‘*Pulmonaria officinalis*’ (Вархол 2002: 128), *медувиця* ‘*Symphytum officinalis*’ (Вархол 2002: 120), *медовчина*, *медоница*, *медувиця*, *солодівник* ‘*Melittis melissophyllum*’ (Вархол 2002: 122), *медовник* ‘*Melissa officinalis*’ (Вархол 2002: 128); *кваснина*, *квасниця* ‘*Oxalis acetosella*’ (Вархол 2002: 123); *гірський / гурський вопух / лопух* ‘*Arctium lappa*’ (Вархол 2002: 127); *гірський корінь* ‘*Peucedanum oreoselinum*’ (Вархол 2002: 138); *гурський корінь* ‘*Gentiana lutea*’ (Вархол 2002: 140).

Здатністю рослини виявляти свої фізичні властивості мотивовано 18 (4,3 %) флороназв. Багато назв цієї групи мотивовані словом *молоко*, семантично пов'язаним з кольором, і утворені за мотиваційною ознакою «білий колір соку», але мотиваційне значення їх зумовлене фізичною властивістю рослин – наявністю соку. Наприклад, *молочій*, *молочник*, *дике молоко* ‘*Euphorbia peplus*’ (Вархол 2002: 129); *вовче / дике / кіче / пше / сиче молоко*, *канє мовоко*, *суче молочко* ‘*Euphorbia cyarissias*’ (Вархол 2002: 129); *молочник жовтий*, *молошський* ‘*Tragopogon pratensis*’ (Вархол 2002: 123). Рослиною *Tragopogon pratensis* з гірким молочним соком підкормлювали корів, що мало забезпечити більшу молочність (Вархол 2002: 63). Ця семантична модель мотивації (з різним суфіксальним оформленням) є сталою в слов'янських мовах (Меркулова 1967: 100–101; Закревська 1976: 113–115; Шамота 1985: 76). Назви *мыдло*, *мыдловой*, *мыдляйки*, *качаке мыдло*, *качахой мило*, *циганське мыдло* ‘*Saponaria officinalis*’ (Вархол 2002: 129) мотивовані наявністю в рослині мильних речовин (Комендар 2007: 338), атрибутивний компонент описових назв є виразником семантики «несправжній».

Темпоральними характеристиками (переважно час цвітіння рослини) мотивовано 18 (4,3 %) флороназв: *май, майка, майник, майовий квіток, майовка, майовник, маївки* 'Taraxacum officinale'; *перші ошіны квіткы* 'Euphrasia rostkoviana' (Вархол 2002: 132); *йоровник, юровник* 'Petasites hybridus' (Вархол 2002: 125); *юрівник* 'Lathraea squamaria' (Вархол 2002: 133); *марцівкы, ярны першы квіткы* 'Tussilago farfara' (Вархол 2002: 134); *ярник, ярчушка* 'Galanthus nivalis' (Вархол 2002: 134); *зимничка, зимной серце* (Вархол 2002: 121) мотивовані зимостійкістю рослини *Chimaphila umbellata*; *стара дівка* 'Hydrangea': рослину, яка цвіте до пізньої осені, порівнюють із старою дівкою (Вархол 2002: 82).

Локалізаційні характеристики рослин представлено в 11 (2,7 %) флороназвах: *річне зілля* 'Verbena officinalis' (Вархол 2002: 114), *житніца* 'Centaurea cyanus' (Вархол 2002: 116), *поріжец* 'Polygonum aviculare' (Вархол 2002: 116), *водяна мадрянка* 'Nuphar lutea' (Вархол 2002: 117); *мличак, млічник* 'Tragopogon pratensis' (Вархол 2002: 123) < *млака* 'болотисте місце' (Керча 1: 515); *снігуркы* 'Galanthus nivalis' (Вархол 2002: 134); *путснішкы* 'Scilla bifolia' (Вархол 2002: 136); *боровічкы, боровкы, боровниці* 'Vaccinium myrtillus' (Вархол 2002: 143) < *боровиця* 'ялівець' (Керча 1: 92).

Особливості росту рослини є мотиваційною ознакою 9 (2,2 %) флороназв: *павутиця, павутиця, повутиця, повитниця, повітиця* 'Convolvulus arvensis' (Вархол 2002: 112); *павутиця, пові(е)тиця, повій* 'Calystegia sepium' (Вархол 2002: 135). Відомо, що на Лабірщині коноплі сіяли тільки старші за віком люди, обґрунтовуючи це тим, що молоді залюбки обнімаються, внаслідок чого виросте витка *повутиця* 'Convolvulus arvensis' (Вархол 2002: 35).

Кормові властивості рослини лягли в основу 9 (2,2 %) флороназв: *качо зілля, свинська трава* 'Polygonum aviculare' (Вархол 2002: 116), *свинак, свинача, свинська трава* 'Sonchus oleraceus' (Вархол 2002: 120); *кониц, кони(і)чына*, 'Trifolium pratense' (Вархол 2002: 124); *молочник* 'Lathraea squamaria': рослиною кормили після отелення корів «*жебы шя добрі доіла*» (Вархол 2002: 99).

Тактильні характеристики лягли в основу номінації 8 (2 %) назв рослин: *коляк* 'Arctium lappa' (Вархол 2002: 127); *жигалка* 'Urtica urens' (Вархол 2002: 125); *липкач, ли(і)пник, ліпкач, прилипник* 'Galium aparine' (Вархол 2002: 134); *мохнальник* 'Hieracium pilosella' (Вархол 2002: 63).

Одоративними властивостями рослини мотивовано 4 (1 %) флороназви: *пахнячка* 'Nepeta cataria' (Вархол 2002: 125), *пахняча м'ята, пахнячка* 'Mentha piperita' (Вархол 2002: 130); *кадило* 'Melittis melissophyllum' (Вархол 2002: 122): усі частини цієї рослини мають тонкий приємний запах (Комендар 2007: 283).

Шлях проникнення рослини відображено в 3 (0,7 %) флороназвах: *татарске жіля, татарський корінь* 'Acorus calamus' (Вархол 2002: 83), *татарка* 'Fagopyrum esculentum' (Вархол 2002: 118).

Засвідчено випадок, коли назва рослини мотивована назвою дитячої гри, у якій вона використовується. Дитяча назва *Poligonum bistorta вояк, вояци* зумовлена грою дітей *на вояків*, при якій діти билися цією рослиною: шмагаючи нею один одного, стежили, кому насамперед відлетить *голова* – колосовидне суцвіття рослини (Вархол 2002: 41).

Характерно, що деякі русинські назви рослин виявляють подвійну семантичну мотивацію, що актуалізує різні особливості тієї самої рослини. Так, наприклад, назва *отравне яблуко* 'Hyoscyamus niger' (Вархол 2002: 113) зумовлена, з одного боку, тим, що частини рослини подібні до плодів іншої рослини, а з другого боку – отруйністю рослини. Уживана русинами назва *Cuscuta europaea злата нитка* (Вархол 2002: 135) мотивована, по-перше, цінними лікарськими властивостями, по-друге, – способом росту рослини. Полімотивованими є більшість русинських назв *Hypericum perforatum* (Вархол 2002: 121), побудованих за моделлю словосполучення. Передовсім це назви з компонентом *кров* або його варіантами: *божа кров / кровка / кровця, Ісусова кров, Паней / Паной / Пани / Паны Марії кров, святой Марії кровиця, Христова кров, стокровця*. Існують пояснення походження таких назв через здатність рослини виділяти червоний сік зі зламаного стебла (Шамота 1985: 65). Дослідники також припускають, що народні назви рослин, утворених за біблійними мотивами, є свідченням давніх вірувань людей, що окремі цілющі рослини були принесені паломниками зі Святої Землі (Даль 1978: 105; Родионова 2002: 39). Відповідно другий компонент наведених флороназв опосередковано вказує на цінність рослини для людини. На користь викладеної гіпотези свідчить також велика кількість русинських назв *Hypericum perforatum*, в основі яких простежуються біблійні мотиви: *Божої Матері квіток, жіля Діви Марії, Пани Марії биль, Пани Марії квітка, Паны Марії зіля, Паной Марії серце, Пречистой Діви квіток*. Назва *златник* 'Hypericum perforatum' (Вархол 2002: 121) також є полімотивованою: з одного боку, назва мотивована золотаво-жовтим забарвленням цвіту, з другого боку – цінними лікарськими властивостями рослини. Аналогічну подвійну мотивацію можна вбачати і в назві *Solidago virgaurea – злата биль* (Вархол 2002: 122). Подвійну мотивацію має назва *петрові ключі* 'Primula veris': у чехів та словаків поширена легенда про ключ святого Петра, яким він відкриває шлях до скарбу – *Petrklíč, Petrov kl'úč* (Чижмар 1993: 182). Також суцвіття цієї рослини справді нагадують за формою зв'язку ключів (Вархол 2002: 72). Назви *Петрів батіг, Петровы батогы* 'Cichorium intybus'

(Вархол 2002: 141-142) мотивуються як подібністю стебла рослини до батого, так і часом початку цвітіння рослини в липні – на Петра (Сабадош 1990: 145).

Натомість назви рослин, до складу яких входять антропоніми чи їхні похідні, найчастіше на сьогодні вже втратили внутрішню форму. Спорадично мотивацію флороназв у цих випадках можуть пояснити народноетимологічні коментарі самих мовців. Так, назва *Юдовий стром* 'Rhamnus frangula' (Вархол 2002: 98) пов'язана з віруванням про те, що на цьому деревці повісився Іуда (Чижмар 1993: 132). Біблійні сюжети також стають у пригоді при інтерпретації флороназв *Йосифові лелії, лелія Йозефова* 'Lilium' (Вархол 2002: 126), *Осифова палиця* 'Lilium candidum' (Вархол 2002: 126): на іконах св. Йосифа завжди зображають із лілією в руках.

Виконане дослідження народних назв рослин русинів Пряшівщини дозволяє зробити такі висновки. Ботанічна лексика русинів становить велику за обсягом, давню щодо походження та цінну для лінгвістів, етнографів та істориків категорію слів у складі лексичного фонду мови русинів. З погляду прозорості внутрішньої форми, флороназви скласифіковано на немотивовані та мотивовані. Останні становлять 29 % (405 одиниць). Виявлено 13 мотиваційних ознак, актуальних у флорономіації русинів, з метою виявлення зв'язку народної ботаніки з іншими фрагментами картини світу русинів. Виконане ранжування мотиваційних ознак засвідчило, що найбільшу кількість становлять флороназви, мотивовані зовнішніми характеристиками рослини (45 %). Зокрема, проаналізований матеріал засвідчує широкі асоціативні зв'язки рослин з реаліями живої природи – людьми, тваринами, органами, частинами тіла живих організмів. Значна кількість назв рослин, співвідносних з назвами живої природи, пояснюється ще й тим, що русини здавна приписували рослинам властивості живих істот, персоніфікували природу. У флорономіації русинів задіяними виявилися і предмети побуту – господарчі предмети, музичні інструменти, одяг, їжа, посуд, що демонструє спільність або суміжність різних сегментів лексичної системи у свідомості носіїв мови. Названі лексико-семантичні спільності ботанічної та інших груп лексики не вичерпують усього арсеналу міжтематичних сходжень, проте засвідчують регулярність моделі вторинної номінації рослин. Велика кількість русинських назв рослин мотивована їхніми лікувальними властивостями (12,8 %), фактами їх використання з магічною метою (10,9 %), що засвідчує язичницькі світоглядні уявлення русинів, консервує залишки синкретичних вірувань, магічні практики й цінні емпіричні відомості про духовну культуру етносу. Простежується пряма кореляція між обрядодією і флороназвою. Спостережено, що

різні мотиви номінації можуть функціонувати не лише в межах номінативного поля однієї рослини, але й поєднуватися в одній назві актуалізуючи різні ознаки об'єкта – 5,9 % русинських флороназв мають подвійну семантичну мотивацію. Бачення русинами об'єкта з різних сторін створює номінативну варіативність. Так, номінативний ряд *Petasites hybridus* репрезентує 7 назв, утворених на базі 4 мотиваційних ознак: *білий лопух* (забарвлення + подібність до іншої рослини), *огурчина* (подібність до іншої рослини), *йоровник*, *юрівник*, *дзурівник* (темпоральні характеристики), *дев'ятьсил* (лікарські властивості). Одна назва – *форгов* – має мертву внутрішню форму. Таким чином, багатство народних назв рослин русинів Пряшівщини, добре збереження їх до сьогодні виказують евристичну цінність цієї лексики, необхідність продовження її досліджень на всіх теренах, де сьогодні проживають русини.

ЛІТЕРАТУРА

- Блинова 1987 - *Блинова О.И.* Языковое сознание и вопросы теории мотивации // *Язык и личность*. М.: Наука, 1989. С. 122–126.
- Вархол 2002 - *Вархол Н.* Рослини в народних повір'ях русинів-українців Пряшівщини. Пряшів; Едмонтон: ЕХСО s.r.o., 2002. 150 с.
- Даль 1978 - *Даль В.И.* Толковый словарь живого великорусского языка. Т. 1–4. М.: Рус. яз., 1978. Т. 1: А–З. 1978. 699 с.
- Закревська 1976 - *Закревська Я.В.* Нариси з діалектного словотвору в реальному аспекті. Київ: Наукова думка, 1976. 162 с.
- Керча 1 - *Керча И.* Русинско-русский словарь: в 2 т. Ужгород: ПоліПрінт, 2007. Т. 1: А–Н. 608 с.
- Керча 2 - *Керча И.* Русинско-русский словарь. Ужгород: ПоліПрінт, 2007. Т. 2: О–Я. 608 с.
- Комендар 2007 - *Комендар В.І.* Лікарські рослини Карпат. Дикорослі та культурні. Ужгород: Мистецька Лінія, 2007. 499 с.
- Лукінова 1997 - *Лукінова Т.* Із спостережень над вживанням чисел у замовляннях // *Гриценко П.Ю.* (ред.) Український діалектологічний збірник. Київ: Довіра, 1997. Кн. 3. С. 310–321.
- Меркулова 1967 - *Меркулова В.А.* Очерки по русской народной номенклатуре растений. М.: Наука, 1967. 258 с.
- Плотникова 1995 - *Плотникова А.А.* Ветер // *Славянские древности: Этнолингвистический словарь* / Под ред. Н.И. Толстого. М.: Междунар. отношения. 1995. Т. 1. С. 357–361.
- Родионова 2002 - *Родионова И.В.* Библейские мотивы в народных названиях растений // *Живая старина*. 2002. № 2. С. 38–39.
- Сабадош 1990 - *Сабадош І.В.* Зв'язки української народної лексики флори з антропонімами і топонімами // XVI Республіканська діалектологічна нарада. Київ, 1990. С. 145–146.

Чижмар 1993 - *Чижмар М.* Мотиви номінації ботанічної лексики українських говорів Східної Словаччини // Науковий збірник Союзу русинів-українців Словацької Республіки. Пряшів, 1993. № 18. С. 129–136.

Шамота 1985 - *Шамота А.М.* Назви рослин в українській мові. К.: Наукова думка, 1985. 163 с.

Ябур, Плішкова, Копорова 2007 - *Ябур В., Плішкова А., Копорова К.* Русинська лексика на основі змін у правилах русинського языка. Пряшів, 2007. 348 с.

Čižmárová 2007 - *Čižmárová M.* Botanické názvy v ukrajinských nárečiach východného Slovenska [elektronický zdroj]. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2007. 168 s.

Čižmárová 2017 - *Čižmárová M.* Nominačné modely v botanickom názvosloví. 2. dopl. vyd. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, 2017. 290 s.

Machek 1954 - *Machek V.* Česká a slovenská jmena rostlin. Praha: Nakladatelství československé akademie ved, 1954. 366 s.

Olejník 1973 - *Olejník J.* Magické byliny v oblasti Vysokých Tatier // Spiš 3–4. Vlastivedný zborník, 1973. S. 85–94.

REFERENCES

Blinova, O.I. (1987) *Yazykovoe soznanie i voprosy teorii motivatsii* [Language consciousness and Problems of the Theory of Motivation]. In: Shmelev, D.N. (ed.) *Yazyk i lichnost'* [Language and Personality]. Moscow: Nauka. pp. 122–126.

Varhol, N. (2012) *Roslyny v narodnyh povir'yah rusyniv-ukrai'ntsiiv Pryashivshhyny* [Plants in the folk beliefs of the Rusin-Ukrainians of the Prešov region]. Prešov; Edmonton: EHSO s.r.o.

Dal, V.I. (1978) *Tolkovyy slovar' zhivogo velikoruskogo yazyka* [Explanatory Dictionary of the Living Great Russian Language]. Vol. 2. Moscow: Russkiy yazyk.

Zakrevska, Ya.V. (1976) *Narysy z dialektного slovotvoru v areal'nomu aspekti* [Essays on the dialectal word-formation in the areal aspect]. Kyiv: Naukova dumka.

Kercha, I. (2007a) *Rusinsko-russkiy slovar': V 2 t.* [The Rusin-Russian Dictionary: In 2 vols]. Vol. 1. Uzhhorod: PolyPrint.

Kercha, I. (2007b) *Rusinsko-russkiy slovar': V 2 t.* [The Rusin-Russian Dictionary: In 2 vols]. Vol. 2. Uzhhorod: PolyPrint.

Komendar, V.I. (2007) *Likars'ki roslyny Karpat. Dykorosli ta kul'turni* [Medicinal herbs of the Carpathians. Wild and Cultural Plants]. Uzhhorod: Mistetska Liniya.

Lukina, T. (1997) *Iz sposterezhen' nad vzhyyannym chysel u zamovlyannyah* [From observations on the use of numbers in orders] In: Grytsenko, P.Yu. (ed.) *Ukrai'ns'kiy dialektologichniy zbirnyk* [The Ukrainian Dialectological Digest]. Vol. 3. Kyiv: Dovira. pp. 310–321.

Merkulova, V.A. (1967) *Ocherki po russkoy narodnoy nomenklature rasteniy* [Essays on the Russian folk nomenclature of plants]. Moscow: Nauka.

Plotnikova, A.A. (1995) *Veter* [Wind]. In: Tolstoy, N.I. (ed.) *Slavyanskije drevnosti: Etnolingvisticheskiy slovar'* [Slavic Antiquities. The Ethnolinguistic Dictionary]. Vol. 1. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniya. pp. 357–361.

Rodionova, I.V. (2002) Bibleyskiye motivy v narodnikh nazvaniakh rasteniy [Biblical motifs in folk plant names]. *Zhivaya starina*. 2. pp. 38–39.

Sabadosh, I.V. (1990) Zv'yazky ukraïnins'koyi narodnoyi leksyky flory z antroponymamy i toponimamy [Links of Ukrainian folk vocabulary of flora with anthroponyms and toponyms]. *XVI Respublikans'ka dialektologichna narada* [The 16th Republican Dialectological Meeting]. Kyiv. pp. 145–146.

Čižmár, M. (1993) Motyvy nominatsiyi botanichnoyi leksyky ukraïnins'kikh govovoriv Shidnoyi Slovačchyny [Motives of the nomination of the botanical vocabulary in the Ukrainian dialects of Eastern Slovakia]. *Naukoviy zbirnik Soyuzu rusiniv-ukraïntiv Slovač'koï Respubliki*. 18. pp. 129–136.

Shamota, A.M. (1985) *Nazvi roslin v ukraïnins'kij movi* [The names of plants in the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka.

Yabur, V., Plyshkova, A. & Koporova, K. (2007) *Rusin'ska leksika na osnovi zmin u pravylakh rusin'skogo yazyka*. Prešov: [s.n.].

Čižmárová, M. (2007) *Botanické názvy v ukraïnských nářečiach východného Slovenska* [Botanical names in Ukrainian dialects of Slovakia]. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

Čižmárová, M. (2017) *Nominačné modely v botanickom názvosloví* [Nominative models in botanical names]. 2nd ed. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

Machek, V. (1954) *Česká a slovenská jmena rostlin* [Czech and Slovak plant names]. Prague: Nakladatelství československé akademie věd.

Olejník, J. (1973) *Magické byliny v oblasti Vysokých Tatier* [Magical herbs in the High Tatras]. *Vlastivedný zborník*. 3-4. pp. 85–94.

Горофянюк Інна Валентинівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського (Україна).

Горофянюк Инна Валентиновна – кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка Винницкого государственного педагогического университета им. М. Коцюбинского (Украина).

Inna V. Gorofyanyuk – Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine).

E-mail: gorofyanyuk@gmail.com